

9. 3. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K dílčím aspektům povinnosti soudů odůvodňovat rozhodnutí v civilních věcech

Povinnost soudů odůvodňovat v civilním řízení vydaná rozhodnutí je obvykle vnímána jako samozřejmost. Účastníci řízení přirozeně očekávají, že rozhodnutí soudu bude odůvodněno. Strany předkládají soudu skutková tvrzení, právně skutkový stav hodnotí a následně předpokládají, že se soud přikloní k jejich právnímu posouzení, případně, že předloží argumenty pro svoje odlišné hodnocení. Až na výjimky[1] je odůvodnění také zákonem vyžadovanou součástí všech rozhodnutí. V praxi však nastávají případy, kdy soudy tuto svoji zákonnou povinnost nesplní v plné míře.



Povinnost soudů odůvodňovat svá rozhodnutí je považována za součást institutu práva na spravedlivý proces, které se řadí mezi základní lidská práva zajišťující v moderní společnosti realizaci právního státu.[2] Spravedlivý proces je rozsáhlý institut, který je dlouhodobě vymezován mezinárodními smlouvami,[3] evropskou legislativou[4] a na ni navazující judikaturou, vnitrostátními normami nejvyšší[5] i nižší právní síly a rozhodovací praxí soudů. Právo na spravedlivý proces zahrnuje větší množství dílčích prvků, které jsou dlouhodobě vymezovány; nesporně mezi ně však patří právě povinnost soudu náležitě svoje rozhodnutí odůvodnit. **„Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je požadavek řádného odůvodnění rozhodnutí jedním ze základních atributů spravedlivého procesu. Dodržování povinnosti odůvodnit rozhodnutí má zaručit transparentnost a kontrolovatelnost rozhodování soudů a vyloučit libovůli.“**[6]

Konkrétní náležitosti odůvodnění v civilním řízení vypočítává ustanovení § 157 odst. 2 o.s.ř., které se použije jak na rozsudek, tak i na usnesení.[7] Uvedeno musí být: čeho se žalobce domáhá a z jakých důvodů, jak se vyjádřil žalovaný, které skutečnosti má soud za prokázané, o které důkazy opřel skutková zjištění a jak je hodnotil, proč neprovedl další, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a zejména jak věc posoudil po právní stránce.

Při tvorbě odůvodnění musí tedy soud bezpodmínečně obsáhnout veškeré výše uvedené komponenty. Otázkou pak zůstává, v jakém rozsahu je soud povinen se jednotlivými prvky zabývat. Konkrétní míru detailnosti jednotlivých částí odůvodnění není možné výslovně upravit zákonem a zůstává tak na rozhodovací činnosti nejvyšších soudů v konkrétních věcech. K tomu Nejvyšší soud ČR uvádí: **„Jedním z principů představujících neopomenutelnou součást práva na spravedlivý proces je povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit, přičemž se musejí vypořádat s námitkami uplatněnými účastníky řízení, a to způsobem odpovídajícím míře jejich závažnosti.“**[8]

Není samozřejmě povinností soudu veškerým důkazním návrhům účastníků řízení vyhovět nebo na ně ve všech případech reagovat podrobným a vyčerpávajícím způsobem. Pokud však soud takovým

návrhům nevyhoví, musí být zdůvodněno, proč nebyly navržené důkazy provedeny, příp. proč nebyly převzaty za základ skutkových zjištění.[9]

Problémy s naplňováním povinnosti soudů odůvodnit svoje rozhodnutí nastávají nezřídka v případech rozhodování o opravných prostředcích. Odvolací soudy se začasť ztotožní s názorem soudu prvního stupně a toliko odkážou na odůvodnění jeho rozhodnutí. Takový přístup není přirozeně vždy nesprávný. Lze dokonce nalézt případy, kdy je naopak žádoucí, aby se soud hospodárně vypořádal s nedůvodným opravným prostředkem a potvrdil v souladu se zásadou procesní ekonomie bezchybné rozhodnutí první instance. Avšak v případech, kdy napadené rozhodnutí bezvadné není, či pokud účastník v rámci odvolání přináší relevantní protiargumenty polemizující s právním posouzením uvedeným v rozhodnutí soudu prvního stupně, byl by nezákonným (a protiústavním) postup, kdy by se odvolací soud věci v podstatě nezabýval a přejal bez dalšího argumentaci soudu prvostupňového.[10]

Podobným nešvarem soudních odůvodnění je odkazování na judikaturu. V případě, kdy soud má v úmyslu podpořit svoji argumentaci rozhodnutím soudu o obdobném případě z minulosti, je třeba trvat na tom, aby vyložil, které znaky obou případů jsou shodné, a lze tedy předmětný judikát využít, případně není-li srovnávaný případ zcela shodný (což bude v praxi obvyklé), aby soud objasnil použitelnost na rozhodovaný případ. Nelze tedy považovat za dostačující, aby soud jednoduše odkázel na „ustálenou rozhodovací praxi“, ani aby pouze označil konkrétní rozhodnutí a nevysvětlil jeho aplikovatelnost. Nejvyšší soud ČR k tomu uvedl, že: **„Jde o nepřezkoumatelný rozsudek, jestliže soud v odůvodnění jeho písemného vyhotovení - v rámci právního posouzení věci - učiní pouhý odkaz na náleží ÚS, aniž by v něm alespoň stručně vyložil svou právně kvalifikační úvahu tak, aby bylo zřejmé, které konkrétní pravidlo chování a z jakého důvodu bylo na zjištěný skutkový stav použito.“**[11]

Důsledkem nedostatečného odůvodnění je neúplné a nepřesvědčivé rozhodnutí,[12] které je podle konstantní judikatury nejvyšších soudů zejména nepřezkoumatelné.[13] Je tedy na účastnících řízení, je-li toto stíženou vadou nedostatečně odůvodněného rozhodnutí, aby svoje ústavní právo hájili, a to zejména za využití řádných a mimořádných opravných prostředků, případně i podáním ústavní stížnosti.



Mgr. Jiří Duba,
advokát



Mgr. Kristýna Pušová,

advokátní koncipientka

[CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o.](#)

advokátní kancelář

CITY TOWER

Hvězdova 1716/2b

140 78 Praha 4 Pankrác

Tel.: +420 224 827 884

Fax: +420 224 827 879

e-mail: ak@akccs.cz



[1] Ustanovení § 169 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále „o.s.ř.“).

[2] HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009: heslo Právo na spravedlivý soudní proces.

[3] Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

[4] Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

[5] Čl. 2 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 usnesení předsednictva České národní rady č. [2/1993](#) Sb., Listina základních práv a svobod.

[6] Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. II. ÚS 1235/11.

[7] Podle ustanovení § 167 odst. 2 o.s.ř. se na usnesení použijí přiměřeně ustanovení o rozsudku.

[8] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4118/2010.

[9] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2006, sp. zn. I. ÚS 437/03.

[10] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4118/2010: „Jedním z principů představujících neopomenutelnou součást práva na spravedlivý proces je povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit, přičemž se musejí vypořádat s námitkami uplatněnými účastníky řízení, a to způsobem odpovídajícím míře jejich závažnosti. Pokud soudy této zákonné povinnosti nedostojí, a to jednak tím, že se zjištěnými skutečnostmi nebo tvrzenými námitkami nezabývají vůbec, nebo se s nimi vypořádají nedostatečným způsobem, založí tím nepřezkoumatelnost jimi vydaných rozhodnutí. Takový postup nelze akceptovat, neboť by znamenal otevření cesty k potenciální libovůli v rozhodování a znamenal by tak porušení ústavního zákazu výkonu libovůle soudy (viz nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 435/09). V projednávané věci podal žalobce řádný opravný prostředek (odvolání), v němž předestřel své námitky, avšak odvolací soud na tyto dostatečně (či takřka nijak) nereagoval, když pouze odkázal na odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně.“

[11] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1238/2013.

[12] Nález Ústavního soudu ze dne 26. 9. 1996, sp. zn. III. ÚS 176/96.

[13] Nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 435/09 a nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. II. ÚS 1235/11.

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)